

УДК 658:351.86

JEL Classification: I11, D81, M10

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПОНЕНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МЕДИЧНИХ УСТАНОВ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ТА ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

ПОПЕРЕЧНИЙ ІГОР

Західноукраїнського національного університету

<https://orcid.org/0009-0004-8133-2775>

У даній статті досліджуються теоретичні та прикладні аспекти інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ у сучасних умовах. Також побудовано структурно-логічну схему інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ. Крім того ідентифіковано умови, які необхідно враховувати під час формування системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ та запропоновано механізм інформаційно-аналітичної складової та заходи безпеки. Як наслідок у статті також представлено практичні аспекти щодо економічної ефективності від впровадження системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, система безпеки, медичні установи, інформаційно-аналітична компонента, стратегія безпеки, забезпечення економічної безпеки.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-26>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 24.12.2025

Прийнята до друку / Accepted 18.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

© Поперечний Ігор

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Враховуючи сучасні виклики та загрози воєнного стану сучасний стан медичних установ країни в контексті системи забезпечення економічної безпеки залишається незадовільним. Нестабільне та швидкозмінне зовнішнє середовище під впливом інформаційних технологій створює відповідні ризики для ефективної роботи медичних установ. Варто зазначити, що забезпечення інформаційно-аналітичної безпеки медичних установ є особливо важливим враховуючи невизначеність та нестабільність як внутрішнього так і зовнішнього середовищ. Безсумнівно у сучасних викликах розробка рекомендацій щодо покращення інформаційно-аналітичної безпеки медичних установ є надзвичайно важливою.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Важливий внесок у наукові дослідження щодо побудови інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ зробили праці таких економістів, як Б. Андрушків, О. Барановський, О. Вівчар, Л. Головкова, Т. Галуницький, Б. Карпич, С. Мельничук, Н. Реверчук, С. Цюрюпа, А. Череп та О. Яременко.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою цього дослідження є розробка теоретичних та прикладних методів підвищення інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ із урахуванням викликів воєнного стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За сучасних умов підвищення рівня інформаційно-аналітичної компоненти економічної безпеки медичних установ є складним завданням. Тому його слід розглядати як комплексний механізм взаємозв'язків різних елементів у структурі організаційних заходів економічної безпеки інформаційно-аналітичної компоненти. Практичний досвід показує, що ефективне управління інформаційно-аналітичною компонентою економічної безпеки медичних установ є одним з ключових напрямків забезпечення національної безпеки та подолання багатьох деструктивних явищ. Слід відзначити, що методичні аспекти концепції інформаційно-аналітичної компоненти визнаються інструментами забезпечення економічної безпеки медичних установ. На основі проведених досліджень можна чітко зазначити, що в сучасній економічній теорії існують два

економічні результати та їх реалізація, стратегії забезпечення економічної безпеки медичних установ, якісні та кількісні індикатори ресурсного потенціалу та використання джерел, бюджети. Крім того, слід зазначити, що до зовнішніх джерел інформаційно-аналітичної компоненти медичних установ належать: макроекономічний рівень розвитку країни та медичної сфери; діяльність конкурентів; показники медичної сфери, які надають аналогічні послуги; оцінки загроз економічній безпеці медичних установ тощо [5]. Важливо наголосити, що повна, своєчасна та достовірна інформація допомагає приймати ефективні рішення, а також запобігати та протидіяти різним загрозам для медичних установ. На основі вже проведених досліджень побудовано структуровану схему інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ (рис. 1).

Слід зазначити, що метою інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки полягає у мінімізації ризику втрати інформації медичних установ, а також у своєчасному виявленні загроз, які негативно впливають на діяльність даних структур або можуть мати негативний вплив у майбутньому та вживанні відповідних превентивних заходів [6, с. 115]. Варто зазначити, що медичні установи різних країн мають у своїх організаційних структурах сформовані інформаційно-аналітичні відділи, які є відповідальні за збір, обробку та інтерпретацію необхідної внутрішньої та зовнішньої інформації. Досвід показує, що створення систем інформаційно-аналітичної компоненти медичних установ може не тільки певною мірою збільшити їхні матеріальні та нематеріальні активи, але й принести додаткові переваги.

Варто зазначити, що економічні вигоди від функціонування системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ залежать від багатьох факторів та від конкретних методів її роботи. Це може підвищити обізнаність серед тих, хто відповідає за прийняття стратегічних, тактичних та оперативних управлінських рішень, тим самим покращуючи конкурентоспроможність та рівень забезпечення економічної безпеки медичних установ [7, с. 175]. Доведено, що ефективність від впровадження системи інформаційно-аналітичної компоненти у системі забезпечення економічної безпеки медичних установ в своїй структурі має особливі переваги (рис. 2).

Рис. 2. Економічна ефективність від впровадження системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ

Авторська розробка

Отже, побудова комплексної системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ дозволяє досягти високого рівня безпеки, застосовувати інноваційні технології та враховувати різні фактори, що впливають на економічну результативність. При побудові такої системи слід враховувати такі сучасні аспекти:

- підвищення ефективності інформаційного забезпечення;

- збільшення можливості втрати інформації через недосконалість рівня безпеки медичних установ;
- зменшення кількості структурних підрозділів у складі медичних установ та оптимізація організаційно-економічних взаємозв'язків системи медичних установ;
- перевантаження інформаційного забезпечення призводить до складних взаємозв'язків між різними елементами системи медичних установ;
- удосконалення механізмів фінансово-економічних розрахунків [3].

Практика підтверджує, що для створення ефективної системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ в умовах воєнного стану необхідно створити відділ інформаційно-аналітичний відділ як складову відділу безпеки. Його функція полягає в захисті всієї інформації від відповідних відділів, представленні конкретних обставин внутрішньої та зовнішньої діяльності медичних установ, оперативному отриманні попередньої інформації про важливі процеси, що пов'язані зі структурою медичного бізнесу та визначенні найкращих методів застосування [2].

З практичної точки зору варто зазначити, що для покращення інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ необхідно: контролювати потенційні канали витоку інформації; контролювати доступ працівників до інформаційних ресурсів медичних установ; вести архіви документообігу; виявляти дані у виході HTTP-потоків, які можуть свідчити про загрозу витоку конфіденційної інформації; контролювати використання мобільних пристроїв зберігання інформації, пристроїв передачі інформації та портів взаємозв'язку; архівувати електронні листи; проводити моніторинг на рівні файлів; раціонально підбирати персонал, впроваджувати матеріальне стимулювання, створювати сприятливу соціально-психологічну атмосферу в медичних установах, створювати можливості для кар'єрного зростання, зменшувати плинність кадрів [8; 9]. Однак, лише своєчасно та комплексно виконуючи всі ці завдання, можна досягти очікуваних результатів. Тому запропоновані пропозиції є основою для подальшого вдосконалення системи інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи, слід зазначити, що інформаційно-аналітична компонента забезпечення економічної безпеки медичних установ – це система, яка включає різноманітні методи, інструменти та засоби, спрямовані на збір, аналіз та захист інформації, створення прогнозів, забезпечення постійної консультаційної підтримки та надання стратегічних векторів розвитку для ефективної роботи та прийняття управлінських рішень. Інформаційно-аналітична компонента відіграє вирішальну роль у системі забезпечення економічної безпеки, оскільки ефективність, конкурентоспроможність та ринкова активність медичних установ залежать від своєчасності, достовірності, повноти та правильної інтерпретації інформації. Для виконання завдань, поставлених системою інформаційно-аналітичної компоненти забезпечення економічної безпеки медичних установ включають: економічну розвідку, інформаційну безпеку та аналітико-консалтингове забезпечення. Тому безпека медичних установ не може бути забезпечена без національної політики, оскільки комплекс дій, що здійснюються даними закладами та державою, спрямована на досягнення необхідного рівня економічної безпеки шляхом створення умов та впровадження заходів щодо забезпечують досягнення поставлених цілей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акименко О. Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства : колективна монографія. Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка». 2023. 364 с.
2. Андрушків Б. М., Вівчар О. І., Гевко В. Л. Проблеми теорії і практики менеджменту : навч.-методич. посібн. Тернопіль: Вид. ТзОВ «Терно-Граф». 2009. 312 с.
3. Борщ В. В. Система охорони здоров'я як структурний елемент національної безпеки України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 23. Частина 1. 2019. С.19–23.
4. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 515 с.

5. Гонта О., Шакун Є. Формування системи фінансово-економічної безпеки закладів охорони здоров'я. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2025. 2 (42). 262–273.
6. Стечишин Ю. Визначення ролі та місця інформаційно-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки. Вчені записки Університету «КРОК». №1 (69). 2023. С. 110–119.
7. Яремик М. І., Яремик Х. Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємств. Наукові записки. 2016. № 2 (53). С. 173–180.
8. Vivchar O., Gevko V., Sharko V., Radchenko O., Budiaiev M. & Tarasenko O. Cloud technologies in business management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2021. 4(39). 294–301. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i39.241318>
9. Vivchar, O., Tyukhtenko, N., Mykhailyshyn, L., & Korovchuk, Y. NETWORK MODELING OF ASSESSING THE IMPACT OF THREATS TO THE ECONOMIC SECURITY OF LOGISTICS OPERATORS. Economics, Ecology, Socium. 2024. Vol. 8. No.4. 89–98. DOI: <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2024.8.4-8>

REFERENCES:

1. Akymenko, O. Yu. (2023) Informatsiino-analitychne zabezpechennia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva : kolektyvna monohrafiia [Information and analytical support for the management of the economic security of the enterprise: a collective monograph]. Chernihiv : Natsionalnyi universytet «Chernihivska politekhnika». 2023. 364. [in Ukrainian].
2. Andrushkiv, B. M., Vivchar, O. I., Gevko, V. L. Problemy teorii i praktyky menedzhmentu : navch.-metodych. posibn. [Problems of theory and practice of management textbook]. Ternopil: Terno-Graf LLC. 2009. 312. [in Ukrainian].
3. Borshch, V. V. (2019) Systema okhorony zdorov'ia yak strukturnyi element natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The health care system as a structural element of national security of Ukraine]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. 23 (1). 19–23.
4. Vivchar, O. I. (2018) Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv: sotsiohumanitarni konteksty [Management of economic security of enterprises: socio-humanitarian contexts]. Ternopil, FOP Palianytsia V. A. 515. [in Ukrainian].
5. Honta, O., & Shakun, Ye. (2025). Formuvannia systemy finansovo-ekonomichnoi bezpeky zakladiv okhorony zdorov'ia [Formation of the system of financial and economic security of health care institutions]. Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management. 2 (42), 262–273.
6. Stechyshyn, Yu. (2023) Vyznachennia roli ta mistia informatsiino-analitychnoho zabezpechennia v systemi ekonomichnoi bezpeky [Determination of the role and place of information and digital support in the system of economic security]. Vcheni zapysky Universytetu «KROK» – Scientific notes of the «KROK» University. №1 (69). 110–119. [in Ukrainian].
7. Yaremyk, M. I. (2016). Informatsiino-analitychne zabezpechennia v systemi upravlinnia finansovoekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv [Information and analytical support in the system of management of financial and economic security of enterprises]. Naukovi zapysky – Proceedings. vol. 2. no. 53. 173–180. [in Ukrainian].
8. Vivchar O., Gevko V., Sharko V., Radchenko O., Budiaiev M. & Tarasenko O. (2021) Cloud technologies in business management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 4(39). 294–301. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i39.241318>
9. Vivchar, O., Tyukhtenko, N., Mykhailyshyn, L., & Korovchuk, Y. (2024) NETWORK MODELING OF ASSESSING THE IMPACT OF THREATS TO THE ECONOMIC SECURITY OF LOGISTICS OPERATORS. Economics, Ecology, Socium, Vol. 8, No.4, 89–98. DOI: <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2024.8.4-8>

INFORMATION AND ANALYTICAL COMPONENT OF ENSURING ECONOMIC SECURITY OF MEDICAL INSTITUTIONS: SYSTEMIC APPROACH AND PRACTICAL TOOLKIT

POPERECHNYI Ihor
West Ukrainian National University

This article investigates the theoretical and practical foundations of the information and analytical component in ensuring the economic security of medical institutions under conditions of increased uncertainty, military threats, and rapid digital transformation. The relevance of the study is driven by the growing vulnerability of healthcare institutions to economic, informational, and organizational risks caused by instability of the external environment, limited financial resources, and intensification of information flows.

The purpose of the research is to develop theoretical and applied approaches to improving the information and analytical component of economic security of medical institutions, taking into account modern challenges and wartime conditions. The methodological basis of the study includes system analysis, logical generalization, comparative analysis, and synthesis, which allowed for a comprehensive assessment of the role of information and analytical support in the security system of medical institutions.

The article substantiates that the information and analytical component is a key element of the economic security system, as it ensures timely collection, processing, protection, and interpretation of internal and external information necessary for effective managerial decision-making. A structural and logical scheme of the information and analytical component of ensuring economic security of medical institutions is developed, which integrates information sources, analytical tools, risk identification mechanisms, and security measures.

Special attention is paid to identifying the conditions that must be considered when forming an effective information and analytical system, including the quality and reliability of information, access control, protection against information leakage, monitoring of external threats,

and integration of digital technologies. The article proposes a mechanism for implementing the information and analytical component within the economic security system of medical institutions, emphasizing the role of specialized analytical units as part of the security structure.

The practical significance of the research lies in the justification of economic efficiency from implementing information and analytical systems, which contribute to improved financial stability, risk minimization, enhanced competitiveness, and sustainable development of medical institutions. The study concludes that the effectiveness of economic security largely depends on the completeness, timeliness, and analytical depth of information, as well as on the ability of management to use analytical results for strategic and operational decisions. The proposed approaches can be applied in the activities of healthcare institutions to strengthen their economic resilience and adaptability in crisis conditions.

Keywords: security, economic security, security system, medical institutions, information and analytical component, security strategy, ensuring economic security.